

CHRYSĆCIJANSKAJA DUMKA

BIELARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY Ź MIESIAC: 1, 10 i 20.

№ 4 (188)

Vilnia, 20 studzienia 1939 h.

Hod XII

TREBA BRACCA ZA HANDAL I PROMYSIEŁ

Zdajecca nam, što hetaja sprava siańnia dla Bielarusau jość najvažniejšaj. Ułasnaja ekanomika, własny matarjalny dabrabyt,—heta padstava pravilnaha nacyjanalna ha raźvićcia narodu. Tymčasam u Bielarusau dahetul na heta ūsio nadta mała zvaračvajecca ūvahi.

U bielaruskim narodzie šmat jość švidamašci palityčnaj. Narod naš časta duža tonka raźbirajecca ū roznych palityčnih kirunkach i dobra viedaje canu im. Palityčnuju vyrablenašć vykazvaje časta tak-ža i bielaruskaja intelihiencyja, jakaja palitykaj zajmajecca davoli šyroka.

Kulturna staić bielaruski narod, naskolki heta ad jaho zaleža, tak-ža nie na apošnim miescy: parabiu jon značnyja postupy ū bielaruskaj navucy, litaratury, pieśni, muzycy, malarstvie, paezii i h. d. U halinie kultury Bielarusy nie z adnym čym mohuć pakazacca ū šviet i pachvalicca.

Adnak, jak žyćcio bielaruskaje palityčnaje, tak i kulturnaje časta rviecca, łomicca i pieražyvaje zastoj, bo tvarcy bielaruskaj dumki časta nia majuć naležnaha ekanamičnaha apiryšča, bo ū narodzie niama, abo mała jość, silnaj ekanamičnaj padstavy. Voš-ža treba asablivuju ūvahu žviarnuć siańnia Bielarusam na handal i promysieł.

Praŭda, na bielaruskim siale spatykajem siańnia siam-tam kooperatyvy, u jakich haspadarac pieravažna Bielarusy, spatykajem

siam-tam pryvatnyja bielaruskija kramy, jak na siale, tak i pa haradoch, spatykajem navat časam i bolšyja ci mienšyja pramystovyja pradpryjemstvy, jakija viaduć i jakich haspadarami žjaŭlajuca Bielarusy. Ale heta ūsio tolki kapla ū mory, heta tolki pačatki, jakija jašče rašajučaha značeńnia ū ekanamičnym žyćci narodu nia majuć.

Voš-ža bracca masava choć-by za pryvatny handal i promysieł Bielarusam užo vialikaja para i nia mienšaja patreba. Zrozumieńnie ū narodzie patreby hetaha jość. Kožnamu siańnia jasna, što Bielarusy, jakija i tak biednyja, a nia majučy svajho ūłasnaha handlu i promysłu, kuplajučy nie ū Bielarusau, uspamahajučy čužych. Viedama tak-ža siańnia kožnamu Bielarusu, što jak ū narodzie niama ūłasnaj silnaj ekanamičnaj apory, dyk niama ū narodzie postupu i kultury, bo zdalniejšyja adzinki, jakija šmat čaho dobraha mahlib dakanać u roznych dzialankach narodnaha žyćcia, dziela biednaty marnujuca i hinuć, abo byvajuć prymušany pracavać nie dla svajho narodu. Aprača hetaha zrozumieńnia ū Bielarusau, akazvajecca, jość tak-ža i peŭnyja zdolnašci da handlu i da pradpryjemstva. Adno tolki biada, što Bielarusy biednyja i nia majuć za što pačynać svajho handlu i pradpryjemstva. Heta tak. Ale i na heta jość sposaby: jość mahčymašci pazyki i jość tak-ža mahčymašci z mała-

ha zrabić niešta bolšaje, adno tolki treba rašučasci, razvahi, vytryvašci i navuki, — abznajamleńnia sa spravaj.

My rozumiejem, što naš hety artykuł moža spatkać zakid, što pryvatny handal i promysieł, usioroŭna svoj ci čužy, heta nia tolki nie karysnyja, ale navat škodnyja prajavy zvyčajnaha kapitalizmu, heta tolki spryjańnie naradžeńniu ūłasnaha bielaruskaha kapitalizmu, ad jakoha dla narodu moža być tolki škoda. Peŭnie, byto-b lepš raźvivać napr. kooperacyju ū najšyrejšym rozumieńni, ale heta siańnia, jak viedajem, niemaščyja. Astajecca siańnia dla nas tolki pryvatny handal i pryvatnyja pradpryjemstvy. A heta, kožnamu jasna, lepš dla narodu, jak ničoha. Byvajuć u historyi narodaŭ časiny, kali ūłasnaja buržuazija i ūłasny kapital byvaje jamu duža potrebnaj i navat nieabchodny. Nia jnakš z hetym staić sprava i dla bielaruskaha narodu.

Słovam, jak najmienš „pryncypovych“ razvažañniaŭ, a jak najbolš praktyčnaj karysnej dla narodu pracy. Dyk za ūłasny handal i promysieł!..

„Chryścijanskaja Dumka“ razam z miesiačnikom „ZORKA“ dla biel. dziaciej kaštuje ū hod usiaho 3 zał. U skladčynu jašče taniej: kali chto na adzin supolny adras žbia-reć troch padpiščykaŭ, dyk za try ekzemplary „Chr. D.“ płacić tak-ža 3 zał., heta znača: kožny padpiščyk z hetaj trojki atrymaje našu hazetu za 1 zał. u hod. Numar konta 63.

Da pracy

U adnym z apošnih numaroŭ „Chryścijanskaj Dumki“ min. hodu padniata najvažniejšaja sprava našaha narodu — sprava ziamielnaja. Kab jaje dakładna razhladieć, dyk treba bylob pišać cełyja tomy knih.

Zadańnie hazety, biaručy pad uvahu sučasnae naša pałažeńnie, zbudzić hramadzkuju dumku i nakiravać jaje ŭ adpaviedny bok.

Sprava chutaryzacii z pryrezkaj ziamli małaziamielnym i biez-ziamielnym sialanam — heta sprava biezadkladnaja. Ale treba zvaročvać uvahu i na biahučyja potreby štodziennaha žyćcia ŭ našych sielskich haspadarkach. Treba miarkavać ab tym, kab padniac ziemlarobskuju vytvorčaść, zarhanizavać jaje pradažu i h. d.

Treba ščyra pryznacca, što nie zvažajučy na našuju biełaruskaju pracavitaść i vytryvałaść, mnohija z našych sialan nia ceniać času. A zmarnavany čas — heta roŭna, što stračanyja hrošy. Voš prykład: jedzie sielanin na kirmaš, pobač siadzić na vozie jaho žonka, bo viazie piatucha pradavać, za hetaj churmankaj jedzie susied pieršaha i taksama z žonkaj i z piatuchom. Z adnej wioski dźvie churmanki, dva mužčyny, dźvie žančyny. Na kirmašy pradali dva piatuchi. Kab paličyć var-

taść dvuch piatuchoi i acanić zmarnavany čas 2 mužčyn, 2 žančyn i 2 kanioŭ, dyk piatuchi nia tolki nie dali-b zysku, ale jšče pryniašli-b stratu. Hety prykład vyrazna pakazvaje, jak my časta marnujem čas na ūsialakija drobnyja potreby.

Dziela hetaha treba arhanizavacca, treba arhanizavać usialakaha rodu kooperatyvy — nia tolki spažyvieckija, ale vytvorčyja i kooperatyvy zbytu.

Praz arhanizaciju my aščadzim šmat darahoha času i hrošy.

My ūžo tysiačy hadoi žyviom u susiedztvie z našaj skacinaj, ale jšče nia ūsie viedajem, što i skacina taksama, jak čalaviek, patrabuje pamiaščeńnia švietłaha, suchoha i ciopłaha. Nia ūsie my naležna cikavimsia, jak treba karmić našuju skacinu, kab jana i dobra vyhladała, była zdarovaj i najmienš namkaštavała. A ab hetym treba cikavicca i treba viedać.

Hetakich i padobnych spravaŭ vielmi mnoha ŭ žyćci našaha sialanstva. Na ich treba zvaročvać uvahu, kab iŭci ūpierad, kab padymać vytvorčaść i stacca samavystarčalnymi.

Pracavity naš narod i vytryvaly ū pracy. Nakiroŭvajma-ž pracavitaść našaha narodu na šlachi jaŭonaj mataryjalnaj i duchovaj niezaležnaści. Nakiroŭvajma da arhanizavanaj, razumnaj i plodnaj pracy.

B. z Horadni.

Biėlaruskaja chronika

Vysialeńni. Nas paviedamlajuć i ab hetym piša „B. F.“, što z Navahradčyny, jakaja ūvachodzic u pryhraničuju palasu, ūžo nia mała vysielena Biėlarusaŭ z ich sialibaŭ. Nadoviačy vysieleny Al. Huryn z v. Tupały i Viera Bahielanka z v. Savašy.

Pieramiaščeńni. Aprača vysialeńnia adbyvajacca pieramiaščeńnie vučycialoi-Biėlarusaŭ u etnohrafiičnuju Polšč. Niadaŭna pieramieščany z Navahradčyny vučyciali: Bitus, Al. Orsa i Mich. Čatyрка. Apošnja dva byli vučycielami b. Biėlaruskaj himnazii ū Navahradku.

Niama dazvolu na biėlarskaje pradstaŭleńnie. Da nas pišuć, što ū Staŭpieckim paviecie padčas Kaladaŭ niekatoryja Biėlarysy prajektavali, za prykładam minulych hadoi, zładzić biėlarskija pradstaŭleńni. Adnak pradstaŭleńni nie adbylisia, bo arhanizatory ich nie atrymali dazvolu pavietavaha starastva. Z hetaj pryčyny nie adbylisia prajektavanyja biėlarskija pradstaŭleńni ū vioskach: Zadvorje, Zasule, Stary Švieržań i ū m. Novy Švieržań.

Pamior redaktar „Małanki“. Pamior Janka Marazovič — biėlarski publicyst, redaktar viedamaha biėlarskaha časapisu „Małanka“. Janka Marazovič pachavany ū Jašunach, kala Vilni.

АД. СТАНКЕВИЧ

ХРЫСЬЦІЯНСТВА І БЕЛАРУСКІ НАРОД

(У 950-ыя ўгодкі Хрысту Беларусі: 988/9—1938/9)

II

Час і абставіны паяўленьня Хрысьціянства: грэка-лацінская культура, Беларусь і Беларускі Народ

Гео-палітычныя абставіны, у якіх прыйшоў на сьвет Хрыстос. Беларусы: іх праісторыя, паходжаньне, разсяленьне беларускіх плямён; назоў: беларускі; Полацкае княства - апофа і асяродак палітычнай самастойнасьці беларускіх княстваў у IX—XIII ст.

Калі зьявіўся на зямлі сярод людзей Хрыстос (за часаў рымскага цара Аўгуста: 30 г. да Нар. — 14 па Нар.), над тагачасным сьветам панавала магутная і вялікая рымская імперыя.

У склад яе тады ўваходзілі землі ўсей паўдзённай і заходняй Эўропы, землі Малой Азіі, а такжа пабярэжжа Афрыкі з Эгіптам. Усе нязьлічаныя народы гэтых зямель, — апрача славян, з якіх паўстаў народ беларускі, а аб якіх яшчэ тады гісторыя ня ведала нічога, — былі падданымі гэнай сапраўды вялікай і магутнай Рымскай імперыі.

Вось-жа на прасторах гэтай дзяржавы сьпяраша панавала вялікая грэцкая (Грэцыя заваявана Рымлянамі ў 146 г. да Нар. Хр.) культура, а пасля няменш вялікая культура лацінская. У далейшым сваім разьвіцьці гэтыя культуры сьпяраша ўзаемна не выключаліся, аднак пад уплывам гістарычных абставін свайго далейшага разьвіцьця яны паволі сусім разыйшліся і разгранічыліся — лацінская затрымалася прадусім на Заходзе і часткова на паўдні Эўропы, а грэцкая на паўдні Эўропы і ў Малой Азіі.

Такое разгранічэньне гэтых культур асабліва пачало паглыбляцца ад таго часу, калі Рымскі імператар Хвядос Вялікі імперыю сваю (395 г.) падзяліў між сваімі сынамі на Усходнюю і Заходнюю і калі ўрэшце (476 г.), пад напорам

Što pišuć hazety?

Novy dziejnik u mižnarodnaj dyplomacyi

„Wiadomości Literackie“ (4.XII 38 h.) pad vyšaznačany zahałoŭkam padajuć nastupnyja cikavyja spaściarohi.

„U ūnutranym žyćci ūsich narodaŭ Katalicki Kaściol ihraŭ ad duža daŭna najvažniejšuju rol; nia tolki zatym, što Papiež byŭ najvyšejšym pavadyrom najstariejšaj i najvialikšaj arhanizacyi švieta, majučaj u sabie 400 milionaŭ katalikoŭ, ale tak-ža zatym, što ad parusot hadoŭ usiakija myšlovyja procesy i čyny etyčnyja: chryścijanskija, żydoŭskija ci volnadumnyja razvivalisia pad upływam jaho maralnaj i duchovaj dziejnaści, abo byli na heta ūsio reakcyjaj. A šviet zamorski, katory nia vyvodziŭ svajej cyvilizacyi z Biblii, addaŭna ūžo ūporysta starajeca ūvajsci ū arbitru cyvilizacyi, stvoranaj Rymam.“

Dalej u tym-ža artykule, „Wiad. Lit.“ čytajem ab roznych losach papieskaj dyplomacyi, a ūrešcie spatykajem tam nastupnaje:

„Ciapier, kali na placy boju astalisia z adnaho boku demakracyi, jakija ūsioždyki razvivalisia pa linii katalickaj etyki, a z druhoha — absolutyzm z ele-

mentam mistycyzmu, jaki jość negacyjaj relihii,—siańniašniaje papieŭstva i jaho dyplomacyja moža inavat musić adyhrać vialikuju rol, ūžo nia tolki jak arhanizacyja relihijnaja i etyčnaja, ale jak pradstaŭnictva dasiulešniaj eŭropejskaj cyvilizacyi, jak suverenny dziejnik u mižnarodnaj palitycy.

Siańnia ūžo niemahčyma, kab Vatykan, jak dziaŭčava, dy moh być vyklučany z mižnarodnaj palityčnaj arhanizacyi, jak heta było ū Lizie Narodaŭ. A ciapier peŭnym jość, što Vatykan skarystaje sa svajho bahataha došledu ū mižnarodnaj palitycy i prypomnić švietu staryja vyprabavanyja metody.

Tymbolš, što ciapier novaja papieskaja dyplomacyja, kali sprava dačasnaj ūłady papieža vyrašana, nia moža być padazravana ū niekjich pabočnych imknieńniach ci staronnaści ū spravach mižnarodnych, bo Katalicki Kaściol jość universalny.

Ūrešcie papiež jość adzinym dziejnikom na šviecie, jaki, majučy sotni tysiačaŭ prapahandovych orhanaŭ, z jakich składjajeca kaścielnaja hierarchija, praz uvahu na svaju ūiversalnašć, prociŭstavić prapahandu praŭdy i sumleńnia prapahandzie siłam samalubnym.

I štoraz bolš stanovicca jaŭ-

nym fakt, što Apost. Stalica ūžo siańnia maje mahčymašć u mižnarodnaj palitycy stacca dziejnikom važnym i poŭnavartanym. A praz uvahu na ataki na Apost. Stalicu dziaŭčau totalistyčnych, na jaje tradycyi jetyku i praz uvahu na toje, što hetaja dziaŭčava ūšciaž łomiać umowy konkordatu,— vidadć vyrazna, na katorajšali budzie ciažejšy ūplyŭ najstarejšaj dyplomacyi švieta“...

A tut, u Vilni, varožać: ci jość Bielarusy?...

Dziŭnaje stanovišča vilenskaj polskaj presy adnosna Bielarusau.

Dalej ad Vilni i polskija hazety sioje-toje ab Bielarusach viedajuć i ab bielaruskich spravach časami pišuć. Nadoviačy davoli šyroka ab Bielarusach pisala Varšaŭskaja hazeta „Palityka.“ Pišuć ab bielaruskich spravach i inšyja polskija hazety. A zahranicaj bielaruskaj spravaj cikaviacca šyroka.

„Бел. Фронт“ u № 1 siol. padaje, što ad 1 I.1939 h. u Berlinie pry Ministerstvie Zahranicnych Spraŭ Niamieččyny paŭstaŭ komisaryjat dla bielaruskich spraŭ u Niamieččynie.

Tymčasam u „Kurjery Vileńskim“ u artykule „Doktrynerstwo w sprawie białoruskiej“ raniej skazana što:

„Obóz oficjalny jest za asymi-

германскіх дзікіх плямён, імператар Заходняй Рымскай імперыі Ромул Аўгуст быў ськінуты з трону, а землі гэтай імперыі былі заваяваны, і на іх з бегам часу паўсталі новыя народы і новыя дзяржавы.

Усходняя-ж частка Рымскай імперыі, гэтая частка, дзе панавала грэцкая культура, званая Візантыяй, існавала далей, аж пакуль ня была заваявана туркамі ў 1453 г. Асяродкам галоўным дзейнасьці культуры лацінскай быў Рым, а культуры грэцкай — Канстантынопаль, ці як тады звалі — Царгорад.

Дык зразумелая рэч, што Хрысьціянства, сеенае на землях гэтых дзвёх культур, адно што да сваей сутнасьці, вырастала аднак рознае што да яго разуменьня і што да формы. Праменьні Хрыстовай навукі як-бы пераламліваліся ў душах народаў з рознымі культурамі і цалком розна, а часам нават супярэчна, праўляліся.

Урэшце ў VI в. па Нар. Хр. ужо гісторыя пачынае гаварыць аб славянах, якія, з прычыны вандроўкі народаў (IV—IX ст.), прыйшоўшы на зьмену скіфаў, сарматаў, фінаў, балтаў (лі-

тоўцы і латышы) і інш., або і не застаючы нікога, займалі ўсходнія і паўдзённа-усходнія землі Эўропы, якія ўжо напалі на суседнюю Візантыю і з усходняй часьціны якіх, як убачым ніжэй, паўстаў у сваім часе і народ беларускі.

Народ беларускі сваё гістарычнае жыцьцё на цяперашніх беларускіх землях пачынае з VIII—IX ст., калі паўстаюць ужо ведамыя сярод беларускіх пляменьняў княствы. Яны займалі прастор усіх цяперашніх беларускіх зямель. Найсьільнейшым з іх было княства Полацкае, дайшоўшае найбольшай славы і магутнасьці і самастойнасьці пры слаўным беларускім князі Усеславе (1101). Час гэты — гэта першы, так званы полацкі пэрыяд у беларускай гісторыі, пэрыяд самастойнага палітычнага жыцьця Беларусаў.

Затрымаліся мы крыху над гісторыяй, географіяй і культурай тагачаснага чужога сьвету, каб пасяля лягчэй зразумець гістарычныя падзеі Хрысьціянства агулам, а прадусім частку яго — гісторыю Хрысьціянства на беларускіх землях, на лёсы якой гэны старадаўны сьвет меў і мае сьняньна сапраўды вялікі ўплыў.

lacją Białorusinów. Oświadczą wszem wobec, że Białorusinów i kwestii białoruskiej niema, ale przesiedla działaczy białoruskich, mile widzi artykuły wyolbrzymiające akcję tych działaczy, walkę z ludźmi zdradzającymi uświadomienie narodowe białoruskie uważa za swój obowiązek,

a dalej, byccam „kidajućy na karty,“ varożyc — ci Biełarusy sapraŭdy jość, ci Biełarusau zusim niama?

Druhaja vilenskaja polskaja hazeta „Słowo“ ŭžo daŭno vykažałasja za „asymilacyju“ Biełarusau i konsekwentna ab Biełarusach maŭčyc, kab rabić vid, što Biełarusau niama. Ale byvaje, što słowa z pieśni nielha vykinuć. Zdarajecca heta i „Słowu.“ Heta-ja hazeta stanula ŭ abaronie ks. Uł, Tałočki, jaki vysieleny z Vilni razam z ks. Ad. Stankievičam i inż. Ad. Klimovičam. Ab ks. Stankieviču i inż. Klimoviču „Słowo“ amal ničoŭha nia piša, a ks. Tałočku adharadžaŭ ad Biełarusau. U adnym z numaroŭ „Słowa“ adna „pani“ (abšarnička) z Navahradzkaha pav., miż inšym, piša ab ks. Tałočku hetak:

„Gdybyśmy również nie byli w bliskiej styczności z pasem przygranicznym, zaprosiłabym tego księdza do siebie na stałe mieszkanie. — Takі znawca

Da spravy 'polska-litoŭskaha sużyćcia

U pieršych dniach h. m. paja- viłasia ŭ vilenskich—polskich i li- toŭskich—hazetach supolnaja de- klaracyja „Wilenskaha Demakra- tyčnaha Klubu“ i hrupy pradstaŭ- nikoŭ litoŭskaha hramadzianstva. U deklaracyi pastaŭlenyja hetkija damahaŭni:

1) Zabiašpiečaŭnia litoŭskamu narodu ŭ Polskaj Pečypaspali- taj svabody navuki ŭ svaim školnictvie nižejšym i siared- nim;

2) adčynieŭnia pry Universy- tecie ŗciapana ŗatury ŭ Vilni katedry litoŭskaj litaratury;

3) zabiašpiečaŭnia litoŭskamu narodu svabody arhanizacyi ŭ arhanizacyjach palityčnych, kul-

dusz białoruskich bardzoby się tu przydał, gdyż nasi duszpasterze — ślżacy, Pod- halanie, Lubliniacy, jakoś z temi duszami nie bardzo mo- gą dać sobie rady, sądząc po coraz większym zamięcie, jaki w sprawach religijnych pa- nuje.» (Padčyrkn.— red.).

Hetak u Vilni adny namaha-ju- ca Biełaruskuju prablemu zaŭhušyc maŭčaŭniem, a druhija ŭsio raz- važa-juć — ci sapraŭdy Biełarusy jość, ci Biełarusau zusim niama?

turna-ašvietnych, navukovych i haspadarčyčy;

4) dać svabodny dostup Li- toŭcam da pracy i stanoviščaŭ u dziaŭžaŭnych i samaŭradavych ustanovach i arhanizacyjach;

5) roŭnamiernaha vypaŭniaŭ- nia patrebaŭ litoŭskaha narodu pry vykanaŭni ziamielnaj reformy, a tak-ža sapraŭdnaha nie- ahraničvaŭnia Litoŭcaŭ u naby- vaŭni majemaści ŭ haradoch i ŭ siolach.

Hetuju deklaracyju vilenskija „Ozonaŭskija“ kruhi pryniali da viedama. jak prajavu polska-litoŭ- skaha zblieźnia i dobrasusiedz- kaha sużyćcia. Praŭda, heta *tolki deklaracyja*, ale i jana ŭ sučas- nych abstavinach maje značeŭnie.

Беларускія адрыв- ные календары і Беларускі Сялянскі Календар (кніжку) на 1939 год

купляйце - выпісвайце
у беларускай кнігарні

— „ПАГОНЯ“ —
Вільня (Wilno), Завальная 1.
Цана аднаго календара 50 гр.
Хто купляе за раз большы лік календароў, той дастае вялікі спуск. Цэньнікі календароў вы- сылаюцца дарма.

Але дзеля гэтага трэба так-жа крыху блі- жэй запазнацца і з мінуўшчынай беларускага народу.

Беларускі народ паходзіць ад славянаў, а славяне паходзяць ад племені, якое завецца арыіскім, або інда-эўрапейскім. Калыскай арыі- цаў была Азія (сяньняшняя Пэрсія і Афганістан). Арыіцы, разросшыся ў сваей бацькаўшчыне ў вялікі народ, мусілі шукаць для сябе новага месца. Вось-жа адны з іх пайшлі на ўсход і поўдзень — у Індыю, а другія — на захад, у Эўропу. Сярод гэтых апошніх былі славяне і літоўцы, якія займалі ўсходнія прасторы па- між Карпатамі і Балтыцкім морам. Пераход гэ- ты адбываўся паступова і паволі. Пачатак яго сягае на некалькі тысяч гадоў прад нараджэнь- нем Хрыста, а канчатак на тысячы дзеве пе- рад Хрыстом. Славяне, жывучы між Карпатамі і Балтыкам, на захад ад сябе мелі германцаў, на ўсход скіфаў і сарматаў, на поўнач фінаў. Закінутыя далёка ад культурных цэнтраў, вялі яны жыцьцё прымітыўнае, някультурнае. Нікай ролі сярод іншых народаў яны яшчэ тады ня йгралі і гісторыя аб іх тады яшчэ нічога ня

знала. Але здарылася падзея, якая зрушыла славян з месца і нарушыла іх дагэтулешні су- пакой. Гэтая падзея ведамая ў гісторыі, як вя- лікае перасяленьне народаў, якое трывала ад IV да IX ст. па нарадж. Хрыста. У часе гэтага перасяленьня ці вандроўкаў народаў непакоілі славян дзікія народы гунны, авары, а найбольш готы, якія праходзілі праз славянскія землі ад мора Балтыцкага аж да Чорнага, дзе ў IV ст. заснавалі сільную дзяржаву. Нямала даваліся ўзнакі славянам так-жа і фінскія мадзьяры або вугры, якія нешта ў IX ст. занялі славянскія землі, дзе асталіся і да сяньня.

Вось-жа славяне, дзеля націску на іх сваіх суседзяў і далейшых чужынцаў, а так-жа дзеля цеснаты на сваей прабацькаўшчыне (землі між Карпатамі, Дняпром, Прыпяцьцю і Віслай), па- вінны былі пасоўвацца далей, у іншыя старо- ны. Такім чынам адна часьць з іх пайшла на поўдзень, за Дунай, на Балканы і пад Адрыя- тыцкае мора,—гэта паўдзённыя славяне: баўга- ры, сэрбы, харваты або кроаты, і славенцы. Іншыя-ж славяне паціснулі на захад—гэта за- ходнія славяне: славакі, чэхі, моравяне, сэрбы

Біеларусы ў Польшкай Речыспалітай

Біеларусы ў Польшкай Речыспалітай маюць забіаспіечаны Дзіаржаўнай Канстытуцыяй правы.

Адначасна мы, Біеларусы, адчуваем ніпрычылнась да нас. Але мы вядаем, што гэта астаткі „старога чалавіка“ (як кажа св. Павал Апостал), каторы гледзіць на світ не вачыма хрысьціянскай мілаści, а вачыма egoizmu.

І хачіа мы, Біеларусы, ні маем усіаго таго, што праўна нам належыцца, — можа аднак спадзіавцца, што гэта палажэньне тымчасовае, можа спадзіавцца, што здаровы розум, развага, справядліваць, чалавечтва, а пярэдусім мілаць бліжняга пярэмогуць; павінны спадзіавцца, што і адносінны да нас стануць прычылнымі і што мы махчыміем атрымаць усіо тое, што нам патрэбна да памыснага развіцьця нашага народу.

Мы-ж усіе — храмдзіанства хрысьціянскае, а хрысьціянізм нам наказывае: „што чоґоґаце, каб вам людзі рабілі -- вы ім тасма рабіце.“ (Mat. VII—12).

А наказы св. Еванеліі треба тасваць ніа толькі да людзкіх адзінак, але і да цэлых храмдзіанстваў, народаў.

Да таго жаґе прычылнаць, спа-

Біеларусы за граніцай

(Ad našych korespondentaŭ)

Рым. Вучусіа жа тут у папскім універсітэце „Gregorianum.“ Спатыкажу шмат чэго цікавага. Паводле проґраходняй статыстыкі ўсіаго тут студэнтаў было 2300 з хароў, якія належаць да 47 нацыянальнасьціаў. Думажу, што ніа міенсь жоґ і сіоета. Часта спатыкажусіа з Украінцамі і Славакамі. Адны і дрыхія добра аб Біеларусач вядажуць і хавораць. Знашоў некількі, што чытажуць „Хрысьць. Думку,“ чытажуць, каб даведцца штоґ аб Біеларусач і каб пазнаваць язык. Украінскага калехія ў Рыміе адна з найбольшых. Зразуміла, усіе Украінцы ўсходняга абраду і пярэважна маначі: васіліаніе, студыты. Вільмі ўдалымі паказаліся мніе Славакі: сважејстојкасьціа, свідамасціа нацыянальнай і культураж сважо крају многа нас Біеларусаў абмінлі. У теј калехіі, у якој жа жыву (каля 30 чалавіек), студэнты так-жа рознај нацыянальнасьці: Ніемцы,

hadnašć, padtrymaŭnie мы павінны знајсці і з теј прычыны, што памыснае развіцьціо нашага народу жоґ патрэбным так-жа для агульнага сужыцьця народаў.

D. Aniška

Французы, Італянцы, Анхлічаніе, Холандцы, Расіејцы, Літоўцы, Палакі і інш. Справа нацыянальнасьці кожнага ставіцца тут јасна. Пры пяршым спатканьні пярэпытважуць адзін дрыхога: что вы і адкул і паґла ўжо бяз ніякіх сумніваў у таварыствіе уважажуць за прадстаўніка такога і такога народу.

Č. S.

Loire (Францыја). Даражая редакцыја. Дзіакужу вам за вашы стараьні для біеларускага народу і для јаго лепшаж будучыні. Жа на чужбыніе заўсіоды думажу аб сваеј мільај стараніе і чіеўсіа, што жоґ людзі, якія для јае добра працујуць. Прашу так-жа падзіакаваць ад мíanіе за „Калосьце,“ каторае жа атрыліважу і з каторага вільмі рад.

Тут жоґ многа Біеларусаў. Жа ім дају біеларускіа кніжкі і хазеты. Некаторыја пазнажуць сіабе, а жоґ і такіа, што сароміацца сважо роднага.

B. B.

Kuplajcie i vypisvajcie біеларускі навукова-літаратурны часапіс

— „КАЛОСЬЦЕ“ —

каторага кніжка 4(17) незодоўна выјдзе з друку.

Складка на „Калоґсьціе“ ў год 2 зл., на паўгода 1 зл. Цана асобнае кніжкі 50 hr.

Адрыс редакцыі і адміністрацыі:

Vilnia, Zaválnaja 1—2.

лужыцкіа, або палабскіа, люцічы, памаране. Да гэтай заходняй групы належаць так-жа і польскіа, або як іх называлі — ляшскіа плямьены: вісьляне, мазуры, паляне, сьлезане, з якіх пазьней утварыўся польскі народ.

На ўсход падаліся плямьены ўкраінскіа: паляне надпадняпроўскіа, севяране, драўляне, дулебы, бужане, вуглічы. Далей на паўночны ўсход пайшлі вяцічы, з якіх, зьмяшаных пасья з фінамі, паўстаў народ расейскі, а проста на поўнач пайшлі: крывічы, радзімічы, дрыгавічы, а часткова северане і вяцічы, з якіх утварыўся народ біеларускі. Украінскіа, расейскіа і біеларускіа плямьены належаць да групы славян усходніх.

Гэты разыход славянскіх плямьенаў адбываўся паступова, пачынаючы ад IV і да якога VIII ст. У VIII—IX ст. усё славяне ўжо былі разьмясьціўшыся на тых землях, якіа яны займаюць і сянньа. Паўдзённыа і заходня славяне выходзяць на гістарычную арэну ў VII—VIII ст., а ўсходня толькі ў IX.

Запытаемся-ж цяпер, каго засталі, ці каго зьмянілі біеларускіа плямьены, калі прышлі на сянньашняня свае землі? Магчыма, што некалі,

прынамсі часткова, засялялі біеларускіа землі скіфы, пасья сарматы, а па іх літоўцы і фіны, якіх і зьмянілі нашыа плямьены. Асабліва гэтаі датыча крывічоў і радзімічоў. Можа адны толькі дрыгавічы былі аўтахтонамі (першымі насельнікамі) свайго краю, біеларускай часьці сянньашняга Палесься.

Дзе-ж пасялілася кожнае біеларускае племя? Крывічы на абшары паміж Нёманам, Вяльлёю, Дняпром, горнаю Волгаю аж пад Ноўґаград і Пскоў. Радзімічы пасяліліся на ўсход ад Дняпра па берагах ракі Сожы (даўнейшая Магілёўская губэрня). Дрыгавічы занялі ўвесь поўдзень Беларусі: усю даліну Прыпяці разам з паўночнымі яе прытокамі па Бабруйск, Менск, Наваградак, Горадню. Вось з гэтых галоўных трох біеларускіх плямьенаў утварыўся біеларускі народ. У склад біеларускага народу ўвайшлі яшчэ, прынамсі часткова, так-жа северане, што жылі па рацэ Дзясьне (часць Чарнігаўшчыны) і вяцічы, што жылі ў вярху ракі Акі.

SUČASNAJE PAŁAŻEŃNIE Ū EŪROPIE

Eŭropa ũvajašla ciapier u takoj palazeńnie, u jakim dalej prabyvać nia moža i musić šukać vychadu. Ciapier nihto nia viedaje, što moža być zaŭtra. A pryčynaj hetaha, biazumoŭna, pradusim jość Niamieččyna. Hetaja dziaŕžava nia moža žmiaścicca ũ svaich hranicach i pašyraje svaje ũplyvy ũ celaj Eŭropie. Niamieččyna narysavała sabie vialikija plany svajej palityki.

Z adnaho boku Niamieččyna stajać dźvie mahutnyja imperyi — Francyja i Anhlija. Z druhoha — mienšyja i bolšyja dziaŕžavy, a za imi vializarnaja kraina SSSR, dzie paniavolenyja narody imknucca da samastojnaha žyćcia.

Niamieččyna — heta pradusim vysokaj pramyšlovaj kraj. Joj potrebnaja vializarnaja zapasy syrca dla pramyšlovaj abrobki i šmat ziemlarobskich praduktaŭ. Biaz syrca dla fabrykaŭ i chleba zvonku Niamieččyna žyć i raźvivacca nia moža. Hetaj syrec i chleb Niamieččyna moža dostać z dvuch žaroŭ: adno žarało — heta pradvajennyja niamieckija zamorskija kalonii, jakija ciapier trymaję

Francyja i Anhlija, druhaje — heta paŭdzionnaja i ũschodniaja Eŭropa.

Ale da abodvych hetych žaroŭ Niamieččyna nia maje dostupu. Anhlija i Francyja nie špiašajuć addavać Niamieččynie zamorskich kalonijaŭ. A paŭdzionna-eŭrapejskija i ũschodnia - eŭrapejskija dziaŕžavy dabravolna nia choćać paddavacca pad panavańnie Niamieččyny.

Zrozumieła, što Niamieččyna, kab dajsci da žarała syrcoŭ i chleba na eŭrapejskim ũschodzie i mieć dostup da dziaŕžaŭ raspaložanych na paŭdni Eŭropy, musić znajsci padtrymańnie Francyi i Anhlii. Viedama, što dabravolna adna dziaŕžava druhaj ničoha nie daje, dyk treba prymusu. A Niamieččyna maje čym prycisnuć i Francyju i Anhliju, asabliva ũ palitycy zamorskich kalonijaŭ, jakija ciapier padminavanyja nacyjanalna-vyzvolnymi ruchami. Aprača hetaha Niamieččyna maje sajuz z Japonijaj, jakaja trymaje SSSR u napružańni i hetym nie daje hetaj dziaŕžavie ũmiešyvacca ũ eŭrapejskija spravy. Niamieččyna

za heta pamahaje Japonii trymajućy ũ napružańni Anhliju i Francyju, dajućy mahčymaść Japoncam svobodna raspraŭlacca z Kitajem.

Hazety ab palitycy Niamieččyny pišuć usialak. Adny ćvierdziać, što Niamieččyna adložyc spravy zamorskich kalonijaŭ na dalej i voźmiecca za paŭdzionnuju i ũschodniuju Eŭropu. Druhija pišuć, što jana nia pojdzie na eŭrapejski ũschod i budzie tarhavacca za zamorskija kalonii. Dzie praŭda — pakaža budućynia. Ale, jak kažuć, znaki na „niebie i ziarni“ pakazvajuć, što Niamieččyna pojdzie na ũschod.

Sutyčka z Ukraincami pad Berežanami

P.A.T. padaje: 14 h. m. u Berežanskim pav. (usch. Haliččyna) hrupa ũkraińskich padrostkaŭ pabiła šofera aŭtamabilu Berežanskaha pavietavaha addziełu. Šofer baroniačysia vystraliŭ z revalveru i adnaho z napaśnikaŭ zabiŭ. Pašla hetaha napaśniki iz zbiehšymisia inšymi pačali bić vokny ũ miascovaj škole i adnosna palicyi zanieli ahresyŭnaje stanovišča. Palicyja musila skarystać z aružža, lohka raniaćy niekalki asob.

Dr. Jadviha i Stanislaŭ Hrynkievičy

2)

Štučnaje karmleńnie dziciaci

Najlepšym, najzdaraviejšym i najbolš datarnavanim da vymohaŭ arhanizmu dziciaci budzie *kormiaciary*. Ab hetym nia treba nikoli zabyvacca i mieć zaŭsiody na ũviecie, kali jdzie hutarka ab karmleńni dziciej. Adnak, kali jość pavažnyja pryčyny, jakija zaminajuć maciary karmić svajo dzicia, treba davać jamu korm štučny. I tutaka pomnić treba, što čym daŭšej maci kormić hruďzmi, tym lepš dzieła zdaroŭja dziciaci. Kali b maci karmila, a tolki mieła zamała małaka, dyk i to lepš nia kidać z usim. Dziaćia lepš hadujacca na miašanym kormie, jak na adnym tolki štučnym.

Najvažniejšym mamentam pry štučnym karmleńni budzie *čyścina*: maciary, jakaja dahladaje dzicia, načyńnia, u jakim pryhataŭlajecca korm, i čyścina karovy, ad jakoje biarecca małako.

Najbolš blizkim pavodle składu da małaka žančyny budzie małako aślicy. Dzieła toho, što ũ normalnych umovach hetkaha kormu dostać ciažka, biarecca małako karovinaje. Jano maje ũ sabie bolš syrnik i kluštaści, jak žanočaje, ale zatoje mienš cukru. Dzieła hetkaha svajho składu jano kluściejšaje, huściejšaje, ciažejšaje i mienš sałodkaje za žanočaje małako. Dziakujućy henaj roźnicy — dzicia, pakul nia pryvyknie da jaho, horš pieravaryvaje.

Nadta važnym tutaka mamentam žjaŭlajecca, kab małako było, naskolki heta tolki mahčyma, čystym. Dzieła hetaha vymia karovy pierad dojkaju treba vymyć letniaju vadoju. Toje samaje treba zabić z dajnicaju i z hanučkaju, cierz jakuju budziem cadzić; vymyć pierad dojkaju ruki; kab ruki byli biez

karostaŭ ci inšych skurnych chvarobaŭ. Karova musić być zdarovaju, kab nia mieła jana na sabie prysochšaha hnoju, bo jon lohka moža lučyc u małako. U chlavie kab było jasna, padsciťku časta pieramianiać, ačyščać ścieny, karyta, kab paša ũ karycie nia kišla i nie psavałasia. Hnoj najlepš kožny dzień vynasić, karovu abcirać i abmyvać.

Pamiatujućy ab usich henych vymohach, miecimiem małako čystaje j zdarovaje. Najlepšaja karova, jakaja niadaŭna acialilasja, — jakaja dostaje dobruju pašu, jakaja nie dostaje skisšych ci papsavanych jarynaŭ.

Dziciaci brać pieršaje małako z udoju, značycca pieršyja $\frac{1}{2}$ —1 litra vydajenaha małaka. Hetkaje małako najlepš pieravaryvajecca ũ straŭniku. U horadzie brać u adnoj małaćarni, paviedamlajućy, što heta małako dla dziciaci, kab nie davali zachudoha i kab jano było najbolš šviežaje.

Uletku małako chutka kišnie, dyk vydaiŭšy, zaraz jaho zvaryć i žliŭšy da čystaha načyńnia pastavić niedzie ũ chałodnym miescy (najlepš u sklepie).

Rychtavańnie małaka nadta važnaja sprava. *Sposa-b prosty tutka budzie voš jaki*: uziać 8 čystych butelak, z jakich u kožnuju ũlezie 10—12 stałovych lyžak (kala 150 hramaŭ). Nalić kožnuju šviežym małakom i pastavić u harščok (sahan), na dnie jakoha pakladziena sałoma abo siena. Nalić u harščok chałodnaje vady, kab było naraŭnie z šyjkaju butelak, i pastaviŭšy na ahoń varyć, pakul vada zakipić. Nia zdymajućy z ahnia, varyć dalej jašče 10—15 minut, adstavić harščok i butelki lohka pazatykać vataju abo karcami. Kali vada ũ haršku astynie, vyniać butelki, macniej zatknuć karcy i zaniaści małako ũ chałodnaje miesca. U mieru, jak treba budzie małaka, brać pa adnoj butelcy. (d. b.)

Z Sojmu

(Narady ũ budžetnaj komisii)

Pašla Kalad narady ũ budžetnaj komisii Sojmu pradažajuca. 11 h. m. pramaŭlali ũ hetaj komisii ũkrainskija i polskija pasły ab ũkrainskaj spravie. ũkrainski pasol Celevič zajaviŭ, što ũkrainskaja sprava dzielica na dzvie čaści: pieršaja adnosicca da ũkraincaŭ unutra Polskaj Rečypaspalitat, a druhaja da 30 milionaŭ ũkraincaŭ, što za hranicami polskaj dziaŕžavy. Pasol Celevič čwierdziŭ, što polskaje hramadzianstva i navat uradavyja dziejniki ũkrainskaj spravy nie dacaniajuć. Druhi pradstaŭnik ũkraincaŭ pasol Skrypnik kazaŭ: žadajuć ad ũkraincaŭ, kab padziei, što adbyvajucca zahranicaj, nia mieli ũplyvu na ũkrainskaje hramadzianstva. Ale heta dziejecca samo saboj. Toje, što dziejałasja ũ praciahu apošnich čatyroch miesiacaŭ, vytvaryl a siarod ũkrainskaha hramadzianstva nervovy stan. Ničoha nia зробlena, kab vytvaryl pažytyŭnja vartaści, jakija abjednyvali-b ũkrainskaje hramadzianstva z dziaŕžavaj.

ũ hetaj komisii 12 h. m. chacieŭ pramaŭlac pasol hien. L. Želihoŭski ab adnosinach administracyjnaj ũlady da vałasnych i sielska - hramadzkih samaŭradaŭ u Vilensčynie, a tak-ža ab vysialeŭni niekatorych pradstaŭnikoŭ katalickaha duchavienstva z Vilenskaha vajavodztva. Ale hien. Želihoŭski nie dostaŭ hołasu ad staršyni komisii. Ab hetym hien. Želihoŭski napisaŭ piśmo da maršaŭka Sojmu, z jakoha vidać, ab čym hien. Želihoŭski chacieŭ havaryl u budžetnaj komisii Sojmu.

Z pastanovau Haŭoŭnaj Rady „Stronnictva Ludovaha“

ũ min. niadzielu 15 h. m. adbylisia narady Haŭoŭnaj Rady „Stronnictva Ludovaha“, jakaja vydała pastanovy, katoryja mnoha ľahadniejšyja da sučasnahe režymu ũ Polšče za pastanovy hetaj partyi z 1936 i 1937 h. Treba śčvierdzić, što „Stron. Ludove“ ũ pačućci patryjatyzmu i adkaznaści za ahuŭnyja spravy dziaŕžavy ad O.Z.N.—u nie adstaje i ũ mnohim z O.Z.N. maje supolnyja pahłady. Mahčyma, što ũ palitycy „Str. Ludovaha“ pačaŭsia novy kurs — u cichaj apazycyi adnosna režymu da ahuŭna-polskaj kansalidacyi, nie abminajućy i O.Z.N.

Pašla spatkaŭnia min. Beka z kancleram Hitleram

ũ prošlym numary my padavali ab spatkaŭni polskaha min. zahraničnych spraŭ Beka z niemieckim kancleram Hitleram. Min. Bek 5 h. m. adviedaŭ kancl. Hitlera. Hetyja adviedziny narabili śmat šumu ũ eŭrapejskich hazetach.

Dasiul niama aficyjalnaha kamunikatu ab hutarkach min. Beka z kancl. Hitleram i dzieła hetaha ũsie hałasny presy ũ hetaj spravie apiortyja na dahadkach i kambinacyjach.

Polskaja hazeta „Polonia“ z 8 h. m. pieradaje z francuskaj hazety „Epok“ što:

„ũ praciahu 10 dzion min. Bek čakaŭ u Monte Karlo na zaprosiny pryjechać u Paryž (Francyja), ale ũ kancy pryšli zaprosiny ũ Niemieččynu!“

Druhaja francuskaja hazeta piša, što kancl. Hitler spatykaŭ min. Beka vielmi vietliva i što Hitler

specyjalna zdavoleny iz spatkaŭnia z Bekam, bo padčas hetaha spatkaŭnia vyjaśnilasia, što Polšča nie zajmae supiarečnaha stanovišča adnosna palityčnych planaŭ Hitlera.

Inšyja francuskija hazety—pieradaje „Polonia“—padajuć, što Hitler zajaviŭ min. Beku, što zrobić usie vyvady, kali-b nastupiła polska-savieckaje zblieźenie.

ũ rezultacie spatkaŭnia min. Beka z kancl. Hitleram maje pryjechać 26 h. m. u Polšče min. zahraničnych spraŭ Niemieččyny Ribentrop, a kamisar zahraničnych spraŭ S.S.S.R. Litvinaŭ, jaki mieŭ adviedać Varšavu, prajejdam u Ženevu, u Varšavie nie zatrymajecca. Hetyja fakty pakazvajuc, što ũ siarednia-eŭrapejskaj i ũschodnia-eŭrapejskaj palitycy apošnimi časami nastupiła jznoŭ niejkaja žmiena.

Piśmy ũ hazetu:

Kamunistyčny prac

Navahradak. U Navahradzkim Akružnym Sudzie nadoviačy adbyŭsia 3-čhdzionny kamunistyčny prac. Sudzili 17 asob na čale z z Al. Marčykom, Jak. Ciaciarukom i J. Bieniašam. Vialiki akt abvinavačaŭnia čvierdzić, što padsudnyja arhanizavali prastupnuju dziejnaść, vydavali i raspaŭsiudžvali kamunistyčnyja adozvy i teraryzavali zapadozranych „u supracoŭnictvie z palicyjaj“. Aprača hetaha vydavali nielehalna hazetu „Naš Front“, jakaja pieradavalaśia z ruk u ruki i viartalaśia da vydaŭcoŭ, katoryja tady hazetu niščyli, kab nie ũlaviła palicyja. ũ krasaviku 1938 h. u vakolicy Navahradka prybyła palicejskaja ekspedycyja dzieła praviadzieŭnia aryštaŭ siarod zapadozranych u kamuniźmie. Tady palicyja aryštavala kala 100 asob. Boľš 50 asob musili zvolnić z niastačy dokazaŭ viny, a rešta padzieleny na hrupy i pieradany ũ sud.

Hety prac joś pieršym. Čarhovyja pracesy hetych hrupaŭ tak-ža majuć adbycca ũ Navahradku.

N—vy.

Ab biełaruskich kalendaroch

Šyroka viedama ũžo ab biełaruskich kalendaroch, ale jaśče nia ũsiudy biełaruskija sialanie majuć svaje kalendary. Hetamu, na moj pahlad, vinavata ślabaja prapahanda našaha kalendara. Na moj pahlad, treba kab bieła-

Ŭsiačyna

Sudždziu zasudzili. ũ Stanislavovie (Haliččyna) Akružny sud zasudziŭ byla ha sudždziu Subotu za falšavaŭnie dokumentaŭ na 1 hod i 10 miesiacaŭ vastrohu.

Pasivieŭ ad napadu vaŭkoŭ. ũ Rumynii niadaŭna napali vaŭki na niekalki furmanak, jakija jechali praz les. Ad halodnych vaŭkoŭ baranilisia ludzi praz niekalki hadzin vilami, siakierami i kałami; žančyny kidali na vaŭkoŭ viazki zapalenasj salomy. Zbiehlisia z bližejšych asieliščaŭ ludzi i tolki tady prahnali vaŭkoŭ. Adzin małady — 18 hadovy — chlapić padčas napadu vaŭkoŭ pasivieŭ.

Varony zaklavali dzicia. Na Vaľni na 5 hadovuju dziaŭčynu napali varony i zaklavali na śmierć.

Sabaki razarvali starušku. ũ Rumynii napali sabaki, spuščanyja z ũviazj ũnočy, na starušku-žabračku i razarvali jaje na čaści.

Amerykancy vučať havajcaŭ ichnias rodnej movy. Amerykancy (Zi. št.) pravodziačy siarod havajcaŭ anłasaskuju cyvilizacyju daviali da taho, što havajcy zusim zabylisia rodnej movy. Cia pier amerykancy chočať napravieć hetaje zło i vučať havajcaŭ havajskaj movy.

ruskija kniharni vysylali pa vioskach svaich pradstaŭnikoŭ z biełaruskimi kalendarami, jakija hetyja kalendary razvazili-b. Praŭda, hetkija pradstaŭniki kniharniam doraha kaštavali-b, dyk treba znajści takich pradstaŭnikoŭ u vioskach, katoryja ũzialisia-b pradavac kalendary.

Chłopcyl Padumajcie ab hetaj spravie i žviarniciesia ũ kniharni, vyjaŭlajućy zhodu być hetkimi pradstaŭnikami. Hetym možna dobra zarabić.

Biełarus z pad Vilni

ROZNYJA VIESTKI

Z Polšcy

Try katehoryi hramadzian. O.Z.N. ciapier pryhataŭlaje novyja prajekty zakonaŭ. Miž inšymi, znachodzicca i taki prajekt zakonu, jaki dzielić hramadzian na try katehoryi. Da pieršaj katehoryi naležali-b vyklučna Palaki, da druhaj — hramadzianie niemieckaha i slavianskaha pachodžanina, da treciaj katehoryi — Žydy.

Palaki karystali-b u poŭnaści z hramadzkiich pravoŭ. U druhaj katehoryi ŭ poŭnaści z hramadzkiich pravoŭ karystali-b tolki tyja hramadzianie, jakija vyjavili-b biez zaściaroh supracounictva z Polskaj dziaŕžavaj. Dziela hetaha praviali-b u Polšcy plebiscyt u formie „za“ ci „prociŭ“ supracounictva z dziaŕžavaj. Treciaja katehoryja hramadzian nia mieła-b poŭnych hramadzkiich pravoŭ.

Niekatoryja kruhi polskaha hramadzianstva ŭvažajuć, što hetki prajekt supiarečny z abaviazujućaj kanstytucyjaj.

O.Z.N. ab Ukraincach. Hazety padajuć, što ŭ centralnym biuro O.Z.N. paŭstaŭ specyjalny adziel Ukrainskich spraŭ, jaki maje navukova dašledžvać ukraïnskuju prablemu.

Abjednańnie demakracyi. Hazety padajuć, što ŭsie polskija demakracyčnyja partyi i hrupy majuć abjadnacca i zlučycca ŭ adnu arhanizacyju. Pradusim majuć abjadnacca i zlučycca ŭsie demakracyčnyja kluby dy stvaryć „Stronictwo Demokratyczne“.

Z zahranicy

Pałażeńnie Palakoŭ u Niemieččynie. Ahulna viedama, što Palakoŭ u Niemieččynie jość kala paŭtara miljona. Pałażeńnie polskaj mienšaści ŭ Niemieččynie nie zavidnaje. Dachodzić da taho, što niemieckija ŭłady kasujuć kaścielnyja polskija nabaženstvy. Nadoviačy administracyjnyja ŭłady vysielili z Šlonska ŭ hlyb Niemieččyny ks. Melca, jaki ŭ m Starym Kozlu adpraŭlaŭ dla Palakoŭ nabaženstvy i havoryŭ polskija kažańni.

Palityčny prac. Nadoviačy ŭ Berlinie adbyŭsia vialiki palityč-

ny prac. Sudzili 20 asob razam z pišmieńnikam Fr. Nikišam za pryhatavańnie da zaboystva Hitlera. Bolšašć abvinavačanych i Fr. Nikiš zasudžany na biazsročnuju katarhu. U hetaj spravie majuć sudzić jašče 100 asob.

Napad na niemieckaha ministra Gebelsa. Anhielskija hazety pišuć, što na niemieckaha ministra Gebelsa nadoviačy byŭ dakanany napad. Adzin prybočny achrańnik ministra strelju ŭ Gebelsa i ciažka jaho raniŭ u žyvoť.

Pahroza hoładu ŭ SSSR. Zahraničnyja hazety padajuć, što z pryčyny zasuchi minulaħa leta ŭ SSSR ciapier pavažna pahražaje hoład. Pahroza hoładu specyjalna ŭ vostraj formie vystupaje nad Volhaj, u Kubani i na Ukrainie. U hetych oblaščiach savieckija ŭłady arhanizujuć specyjalnyja kamitety pomačy hałodnamu nasielnictvu pad nazovam „Kamitet baradžby z zasuchaj“.

Balšaviki vysialajuć čužyncaŭ. Saviecki ŭrad pačaŭ vysialać z SSSR. čužych hramadzian. U pieršuju čarhu majuć vysialić niemieckich hramadzian, a za imi pojduć japoncy, italjancy, čechi, vuhorcy i inšyja niaprychilnyja čužyncy.

Pamiatnik Piotru Vialikamu ŭ SSSR. U pačatku revalucyi balšaviki razburyli ŭsie pamiatniki rasiejskich caroŭ. Ciapier užo nanova pastavili pamiatnik Piotru Vialikamu ŭ Pietrazavodzku, kala Pieciarburha.

„Boh i Nacyja“. Premjer Zakarpackaj Ukrainy ks. Vałošyn u pramovie da pradstaŭnikoŭ ukraïnskaj vajskevaj arhanizacyi „Karpackaj Sičy“ nadoviačy skazaŭ, padaje ukraïnskaja lvoŭskaja presa, hetak:

„Na vas, sičoviki, hladzić naša maładaja dziaŕžava z hordaščiaj i vieraj, što vy staniecie na jaje zaklik u kožnuju chvilinu. Ja dałažu ŭsich starańniaŭ, kab vaša arhanizacyja mieła sa-praŭdny vajskevovy charakter“.

U adkaz premjeru ks. Vałošynu pradstaŭnik „Karpackaj Sičy“ adkazaŭ: — „siabry „Sičy“ viedajuć adzin nakaz, adzin zakon: „Boh i Nacyja“.

Katedra ukraïnskaj kultury ŭ Paryży. U francuskaj „Škole orjentalnych movaŭ“ u Paryży adkryta katedra ukraïnskaj kultury. U hetaj vysokaj francuskaj škole ukraïnskuju movu i historyju vykladaje viedany ukraïnski movavied i historyk Ilko Borščak.

Kryvavaja bitva pad Mukavečvam. Na pahraniččy Zakarpackaj Ukrainy z Vuhryjaj nadoviačy dajšo da kryvavaj bitvy miž vojskam Zakarpackaj Ukrainy i Čechaslavačkim z adnaho boku i Vuharskim — z druhoho boku. Pašla hetaj bitvy pradstaŭnik vuharskaha ŭradu jezdziŭ u Niemieččynu skaržycca na Čechaslavaččynu. Hazety padajuć, što niemiecki ŭrad stanuŭ pa staranie Čechaslavaččyny i dziela hetaha Vuhryja spyniła svaju dziejnaść prociŭ Zakarpackaj Ukrainy i ahułam prociŭ Čechaslavaččyny.

Z hišpanskaha vajennaha frontu. Apošnimi časami hišpanskija paŭstancy pačali nastup na respublikancaŭ na ŭsim froncie. Dasiulešni rezultat nastupu paŭstancaŭ vialiki — jany zanieli šmat haradoŭ i ahułam vialikija prastory Hišpanii. Ale akančalnaj pieramohi paŭstancy jšče nie asiahnuli.

Paštovaja skrynka

Baryłovič J. Pišmo atrymali, skarystajem u hazecie. Dziakujem. Pišycie čašciej. Vam za 1 zł. 50 hr. dadziom ceły hadavik „Chr. D.“ 1937 h. Prysylajućy hrošy na hadavik, paklikajciesia na hety adkaz.

Pakryŭdžany. Vidać z usiaho vas chočać zastrašyć i tolki, ale jak vy nie paddalisia, dyk i pierastanuć. Biel. Sial. Kalendar na 1939 h. nieskanfiskavany i dziela hetaha zusim lehalny. Piačatku svajej bibliateki vy majecie poŭnaje prava mieć. Lehalnyja knižki z svajej bibliateki davać čytać druhim majecie prava. Karta — dzvie paŭkuli — vydanaja pabletarusku zusim lehalnaja i moža visieć na ścianie i kožnaj chacie. Partrety bielaruskich paetaŭ na ścianie ŭ svajej chacie viešać možna i ništo hetaha zabaranic nia maje prava. Toje samaje i z biel-čyrvona-bielymi ściahami. Kalendar — knižki.

I. M — ka. Za karespondencyju dziakujem. Nadrukujem. Pišycie čašciej.

Frončyk. Dekret Vajavody ab vysialeńni treba ŭparu zaskaržyć u Ministerstva nutranych spraŭ, a pašla možna pišać ab hetym i Prezydent.

Pietručonak. Na zabaronu ŭparadkavańnia ŭlasnaści padavać treba ŭparu skarhu ŭ Ministerstva nutranych spraŭ. Ab takich zabaronach možna i treba pišać Prezydent Rečypaspalita.

Padpiska na „Chr. Dumku“: na hod — 3 zał., na paŭhodu — 1 zał. 50 hr., na try mlesiacy — 1 zał. Cana asobnaha numeru — 10 hr. Zahranicu padpiska ŭ dva razy daražej. — Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Redaktor J. POŹNIAK
Рэдактар Я. ПАЗЬНЯК

Wydawca KS. AD. STANKIEWICZ
Выдавец КС. АД. СТАНКЕВИЧ

Drukarnia Białoruska im. Fr. Skaryny, Wilno, Zawalna 1. — Беларуская Друкарня ім. Фр. Скарыны, Вільня, Завальная 1